

Теоретичні та практичні проблеми підготовки сучасного менеджера
соціокультурної діяльності

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА ІНІЦІАТИВИ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО СПРИЯННЯ ІНКЛЮЗІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Солдатенко Олександр Ігорович

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри мистецьких дисциплін

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

м. Чернігів, Україна

ssanya2012@ukr.net

У статті розглядається досвід впливу правових ініціатив країн Європейського Союзу щодо сприяння організації інклюзивного середовища у закладах вищої освіти. Автор звертає увагу на європейські нормативно-правові та нормативно-технічні документи, що стосуються інклюзії. У статті розриті національні особливості політики Португалії, Німеччини, Франції, Італії, Польщі, Литви щодо сприяння інклюзії у ЗВО.

Ключові слова: *інклюзивне середовище, заклади вищої освіти, нормативні документи, Португалія, Німеччина, Франція, Італія, Польща, Литва.*

Інклюзія — це концепція, яка широко обговорюється в сферах освіти, соціальної роботи та психології в усьому світі, а в останні роки вона набуває все більшої уваги в контексті підготовки менеджерів соціокультурної діяльності та вчителів музичного мистецтва у ЗВО України. Завдяки цілеспрямованій політиці країн європейського союзу щодо всебічного впровадження інклюзії у всі сфери життя, заклади вищої освіти в Європі були в авангарді створення інклюзивного освітнього середовища, де різні студенти мають рівні можливості

розвиватися в академічному та особистому плані. Саме тому майбутнім менеджерам соціокультурної діяльності та вчителям музичного мистецтва важливо звертати увагу на європейський досвід організації освітнього середовища спираючись на нормативно-правову підтримку з боку держави.

Різні вчені досліджували вплив нормативно-правових документів країн Європейського Союзу на впровадження інклюзії в ЗВО.

Серед зарубіжних: Лавінія Джанеттоні, професор Університету Лугано (Швейцарія); Еллен Гейзелькорн, професор Технологічного університету Дубліну (Ірландія); Бйорн Стенсакер, професор Університету Осло (Норвегія) та ін..

В Україні також є вчені, які проводять дослідження та аналізують нормативно-правові документи щодо сприяння інклюзії в українських університетах. Наприклад, досить повна характеристика закордонного досвіду інклюзивної освіти представлена в роботах С. Е. Гайдукевич, Е. А. Єкжанова, А. А. Колупаєва, А. Н. Конопльова, О. А. Лемех, Т. Л. Лещинская, Е. В. Резнікова та ін. [4. с. 18].

Метою статті являється аналіз досвіду реалізації національної політики та ініціатив у створенні інклюзивного освітнього середовища в закладах вищої освіти різними країнами Європейського Союзу.

Європейські країни докладають зусиль для створення інклюзивного освітнього середовища у своїх університетах. Вони визнали важливість різноманітності, справедливості й інклюзії у вищій освіті та реалізують різні ініціативи для її сприяння в кампусах.

Європейські заклади вищої освіти працюють над покращенням фізичної доступності в кампусах для студентів з обмеженими можливостями. Це включає в себе: адаптацію інфраструктури до будівель; надання доступних варіантів транспорту і додаткових послуг, таких як допомога в нотатках, переклад мовою жестів та інноваційні технології. Крім того, було докладено зусиль для покращення інклюзії цифрового навчального середовища, надання

субтитрів і стенограм для онлайн-лекцій та забезпечення максимальної доступності навчальних матеріалів у необхідних форматах.

Для Європи доступність є вирішальним аспектом створення інклюзивного суспільства, що забезпечує рівні можливості для всіх. Перелічені нижче нормативно-правові і нормативно-технічні документи містять вказівки та вимоги щодо забезпечення доступності в різних сферах життя європейського суспільства, включаючи освіту, транспорт, інфраструктуру та комунальні послуги. Дотримуючись їх, країни Європейського Союзу прагнуть створити суспільство, яке буде справді доступним і інклюзивним для кожного громадянина.

Конвенція Організації Об'єднаних Націй про права людей з інвалідністю (UNCRPD) — це міжнародний договір, що визнає права людей з інвалідністю і встановлює правові зобов'язання держав заохочувати, захищати, забезпечувати повну та рівну реалізацію всіх прав людини й основних свобод особами з інвалідністю. Він закладає основу для забезпечення доступності в усіх сферах суспільства і встановлює принципи доступності, включаючи недискримінацію, участь та залучення.

Закон Європейського Союзу про доступність має на меті забезпечити доступність продуктів і послуг для всіх, незалежно від їхніх обмежень. Він встановлює вимоги до доступності інформаційно-комунікаційних технологій, транспорту, банківських послуг та ін.

ISO 21542:2011 — це міжнародний стандарт, що встановлює вимоги до проектування доступних будівель і споруд. Він містить вказівки щодо необхідності забезпечення доступності архітектурного середовища та інфраструктури для людей з обмеженими можливостями.

Рекомендації щодо доступності веб-сайту (WCAG) — це набір інструкцій, розроблених Консорціумом Всесвітньої павутини (W3C), що містять технічні стандарти для забезпечення інклюзії веб-вмісту, наприклад, включення текстів, фото, відео, слайдів, тощо з кількох підтримуваних джерел.

Вони включають набір критеріїв доступності веб-контенту для людей з обмеженими можливостями, зокрема з вадами зору, слуху та моторики.

ISO 29993:2017 — це стандарт Міжнародної організації зі стандартизації, що встановлює вимоги і містить вказівки щодо розробки та надання інклюзивних навчальних послуг, щоб забезпечити їх доступність для людей з обмеженими можливостями.

Прийняття національних політик та ініціатив, що забезпечують правову основу інклюзії у закладах вищої освіти є однією з ключових сфер прогресу в зусиллях країн Європейського Союзу (ЄС).

Наприклад, важливим кроком Португалії до інклюзії є прийняття національного законодавства, що сприяє рівним можливостям у вищій освіті. Закон № 62/2007 встановлює заходи щодо запобігання та боротьби з дискримінацією за ознаками раси, етнічного походження, національності, релігії, статі, сексуальної орієнтації, інвалідності та віку у закладах вищої освіти. Це законодавство заклало основу для створення більш інклюзивного середовища в португальських ЗВО, надавши рівні можливості отримання якісної вищої освіти для всіх студентів, незалежно від їхнього походження.

Федеральна конституція Німеччини гарантує рівні права та забороняє дискримінацію за ознаками раси, етнічного походження, національності, релігії, статі, сексуальної орієнтації, інвалідності та інших захищених ознак. Крім того, уряд Німеччини запровадив політику та ініціативи для сприяння різноманіттю та інклюзії у вищій освіті, такі як Національний план дій щодо інтеграції, Національна стратегія освіти, науки і досліджень та Національна стратегія інвалідності [2].

Одним із важливих кроків, зроблених Францією, є прийняття національного законодавства для сприяння різноманітності та інклюзії у вищій освіті, такі як Національна стратегія вищої освіти, План рівних можливостей та успіху і Закон про орієнтацію та успішність студентів. Крім того, Конституція Франції гарантує рівні права та забороняє дискримінацію за ознаками раси,

етнічного походження, національності, релігії, статі, сексуальної орієнтації, інвалідності та інших захищених ознак.

Уряд Італії також проводить політику в напрямі інклюзії вищої освіти. Крім того, що Конституція Італії гарантує рівні права, забороняє дискримінацію за різними захищеними ознаками, включаючи расу, релігію, стать, сексуальну орієнтацію, інвалідність та національність, прийняті Національний план щодо права на навчання, Рамковий закон про інвалідність та Національна стратегія інклюзії спільнот ромів, сінтів та ін. [4].

Одними з ключових напрямів зусиль Польщі щодо інклюзії вищої освіти є прийняття: Конституції, що гарантує рівні права та забороняє дискримінацію за різними захищеними ознаками, включаючи расу, релігію, стать, сексуальну орієнтацію, інвалідність та національність; Закону про вищу освіту; Національної програми розвитку гуманітарних наук та Національної програми розвитку рівних можливостей для жінок і чоловіків.

Конституція Литви також гарантує рівні права та забороняє дискримінацію за різними захищеними ознаками, включаючи расу, релігію, стать, сексуальну орієнтацію, інвалідність та національність. Крім того, Литва запровадила політику та ініціативи, спрямовані на сприяння різноманітності та інклюзії у вищій освіті, такі як: Закон про вищу освіту та науку; Національна стратегія рівних можливостей для жінок і чоловіків та Національний план дій для людей з обмеженими можливостями.

Підсумовуючи, можна зазначити, що європейські університети досягли значного прогресу у створенні інклюзивного освітнього середовища. Завдяки національним політикам, ініціативам і програмам, що сприяють різноманітності, справедливості та інклюзії, заклади вищої освіти країн Європейського Союзу працюють над забезпеченням рівних можливостей для всіх студентів, незалежно від їх походження. Проте повне вирішення цієї проблеми ще попереду і постійні зусилля та співпраця між установами, політиками та іншими зацікавленими сторонами мають вирішальне значення для подальшого просування інклюзії у європейській вищій освіті. Саме тому,

досвід правової допомоги держави для створення інклюзивного середовища у європейських ЗВО потрібно і в подальшому аналізувати, вивчати та впроваджувати в освітній процес у Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка при підготовці менеджерів соціокультурної діяльності та вчителів музичного мистецтва в рамках навчальних дисциплін «Інклюзія у соціокультурній сфері» та «Основи інклюзивної педагогіки в мистецькій освіті».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко Д. Становлення інклюзивної освіти в ЄС, наслідки впровадження та методи інтеграції в Україні. Київ, 2018. 17 с.
2. Колупаєва А.А. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи. URL: http://inklyuzi.blogspot.com/p/blog-page_66.html (дата звернення: 20.05.2023).
3. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_g71 (дата звернення: 20.04.2023).
4. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. 164 с.